

SOCIAL AND HUMAN SCIENTIFIC

Kaygusuzoğlu, M. & Coşkun, A. (2021), "Muhasebeci Adaylarının Muhasebe Mesleğine Yönelik Kaygılarının İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma", R&S -Research Studies Anatolia Journal, Vol:4 Issue:3; pp:194-206

Anahtar Kelimeler: Kaygı, Mesleki Kaygı, Muhasebe, Muhasebecilik Mesleği

Keywords: Anxiety, Professional Anxiety, Accounting, Accounting Profession

Makale Türü Araştırma Makalesi

MUHASEBECİ ADAYLARININ MUHASEBE MESLEĞİNE YÖNELİK KAYGILARININ İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

A Research on Investigation of Accounting Candidates' Concern About The Accounting Profession

Mehmet KAYGUSUZOĞLU¹
Abdurrahman COŞKUNER²

Geliş Tarihi / ArrivedDate
28/06/2021

Kabul Tarihi / AcceptedDate
27/07/2021

Yayınlanma Tarihi / PublishedDate
31/07/2021

ÖZ

ABSTRACT

Bu çalışmanın amacı, Yükseköğretim kurumları öğrencileri ve SMMM bürolarında çalışan ancak mesleki yeterlilik belgesine henüz sahip olmayan Muhasebe meslek elemanlarının Muhasebe mesleğine yönelik kaygılarının; öğrenci veya çalışan, cinsiyet, yaş, bölüm, öğrenim türü gibi faktörlerden ve ortaöğretimde Muhasebe türü dersler alma, yakın çevrelerinde Muhasebe mesleği ile uğraşmanın varlığı durumlarından etkilenip etkilenmediğini araştırmaktır. Araştırma zaman, maliyet gibi etkenlerden dolayı Adıyaman ili ile sınırlı tutulmuştur. Araştırma, Adıyaman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu öğrencileri ve Adıyaman'da faaliyet gösteren SMMM büro çalışanlarından oluşan 402 kişi üzerinde yürütülmüştür. Çalışmada veri toplamak üzere 'anket' yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmada 5'li Likert Yöntemine göre hazırlanılmış anket formundan yararlanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22 programı ile analiz edilmiştir. Anket önermelerine Frekans analizi yapılmış, Bağımsız T testi analizi ve Tek Yönlü Anova testi uygulanmıştır. Anket önermelerine uygulanan frekans analizi ile önermelerinin aritmetik ortalamaları ve faktör ortalamaları belirlenmiştir. Ortalaması en yüksek ve düşük üç önermeye katılan ve katılmayanların çeşitli değişkenlere göre tespiti yapılmıştır. Analiz sonuçları Muhasebe mesleğine yönelik kaygının sınıf düzeyi faktöründen ve ortaöğretimde Muhasebe türü dersler alma durumundan etkilendiğini göstermektedir. Çalışmanın sonunda Muhasebe mesleğine yönelik kaygı taşıyan bireylerin kaygılarını azaltmak amacı taşıyan öneriler belirtilmiştir.

The purpose of this study is to investigate whether the concerns of accounting professionals who work in the offices of CPA but who does not have a certificate of professional qualification and higher education institutions students are affected by factors such as student or employee, gender, age, department, type of education, and state of accounting courses in high school, presence of an accountant in the family. Research has been limited to Adıyaman province due to time and cost factors. The research was carried out at Adıyaman University, Adıyaman University Vocational School of Social Sciences, CPA offices in Adıyaman and 402 people participated in the research. Survey method was preferred in the study with the aim of collecting data. Survey form was used in the research that 5 points likert type scale are prepared according to. Data reached were analyzed with SPSS 22 program. Frequency analysis was performed on survey propositions, the Independent T test and the one-way ANOVA test were applied to the survey propositions. Arithmetic averages of propositions and factor averages were determined by frequency analysis. The average of the three highest and lowest propositions were determined according to various variables. The analysis shows the results that accounting education in high school and class degree at university affect the anxiety toward accounting profession. At the end of the study, recommendations were made to reduce the concerns of individuals concerned about the accounting profession.

¹ Prof. Dr., Hasan Kalyoncu Üniversitesi. mehmetkaygusuzoglu@gmail.com , Gaziantep / Türkiye

² Bilim Uzmanı, Adıyaman Üniversitesi. acoskuner02@gmail.com , Adıyaman / Türkiye

GİRİŞ

Kaygı, genel olarak tehdit edici bir unsurun ortaya çıkması ile birlikte bireyde oluşan huzursuzluk, endişe, sıkıntı, kontrol kaybı, kötü bir şey olacağı beklentisiyle hoş olmayan bir duygu durumu olarak tanımlanmaktadır (Dursun ve Karagün, 2012:94). Öğrenci ve çalışanlarda kaygı daha çok gelecekle ilgili belirsizlikler üzerinde oluşmaktadır. Çevremizdeki İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri ve Meslek Yüksek Okullarının Muhasebe derslerini içeren bölümlerinde eğitim alan öğrencileri gözlemlediğimizde bu öğrencilerin Muhasebe ve Finans derslerine diğer derslere oranla olumsuz bir ön yargı ile yaklaştıklarını görmekteyiz. Bu derslere yönelik başarı kaygıları diğer derslere göre daha fazladır. Öğrenciler Muhasebe derslerini zor olarak tanımlamaktadırlar, bunun nedenleri dersin sayısal olması, çok sayıda kanun ve mevzuat gibi bilgiler içermesi ile açıklanabilir (Paça ve Karavardar, 2019:74). Öğrencilerin bu şekilde bir tanımlama yapması Muhasebe derslerinde başarılı olamayacakları şeklinde bir önyargı oluşturmaktadır. Bu önyargılar ise gelecekte Muhasebe mesleğini seçmemelerine neden olan faktörlerden birisidir. Muhasebe meslek elemanları gözlemlediğimizde ise mesleğin dinamik ve hareketli yapısı, mesleğin yürütülmesinde üstlenilen sorunluluklar bu kişilerde bir baskı oluşturmakta ve ileride mesleği yürütme düşüncesi üzerinde bir kaygı oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı bu noktada ortaya çıkmakta olup öğrencilerin ve çalışanların Muhasebe mesleğine yönelik kaygılarının çeşitli faktör ve durumlardan etkilenip etkilenmediğini araştırmaktadır. Bu bağlamda çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm çalışma ile ilgili bilgiler içeren giriş bölümünden oluşmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümü literatür taramasından oluşmaktadır. Çalışmanın üçüncü bölümü araştırmanın yöntemi hakkında bilgi veren ve analiz sonuçlarını içeren yöntem bölümünden oluşmaktadır. Çalışmanın son bölümü ise çalışmanın sonucu ve önerileri içeren sonuç ve öneriler bölümüdür.

LİTERATÜR TARAMASI

Çalışma ile ilgili yapılan literatür taraması, mesleki kaygı konusunda en çok araştırma yapılan alanın Öğretmen adaylarının Öğretmenlik mesleğine yönelik kaygılarının incelenmesi üzerine yapılan araştırmalar olduğunu göstermektedir. Muhasebe mesleğine yönelik ise kaygıyı konu alan bir araştırma ile karşılaşılmamıştır. Direkt Muhasebe mesleğine yönelik kaygıyı konu alan araştırmalar olmasa da dolaylı yoldan mesleğe yönelik kaygıyı etkileyen; öğrencilerin muhasebe derslerine karşı endişelerini, tutumlarını konu alan çalışmalar bulunmaktadır. Aynı şekilde direkt muhasebe büro çalışanlarının mesleğe yönelik kaygılarını konu alan çalışmalar olmasa da büro çalışanlarının mesleki kaygılarını dolaylı yoldan etkileyen Mali müşavirlerin sorunlarını içeren araştırmalar bulunmaktadır.

Malgwi (2004) çalışmasında işletme bölümü öğrencilerinin muhasebe kaygısının belirleyicilerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çevrimiçi anket yönteminin kullandığı çalışmada 1.112 anket yanıtlanmıştır. Analiz sonuçlarına göre birinci ve ikinci sınıf öğrencileri, iş deneyimi az öğrenciler ile kadın öğrencilerin daha fazla kaygı yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Chen vd. (2012) çalışmalarında muhasebe derslerine yönelik öğrenme tutumu ve öğrenme kaygısı arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Güney Tayvan'daki çeşitli üniversitelerin otelcilik yönetimi bölümünde öğrenim gören 422 öğrenci üzerinden çalışma yürütülmüştür. Anket yönteminin kullanıldığı çalışmada veriler çeşitli analiz yöntemlerine göre analiz edilmiştir. Öğrenme tutumu ve öğrenme kaygısı arasında önemli derecede bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gökgöz ve Zeytin (2012) Bilecik ve Yalova illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını tespit etmek ve muhasebe meslek mensuplarının beklentilerini ortaya koymak amacı ile 127 meslek mensubu üzerinden araştırmalarını yürütmüşlerdir. Çalışma sonucunda Muhasebe meslek mensuplarının iş yükü fazlalığı, ücret yetersizliği, bürokratik işlemlerin çokluğu, mükelleflerle uyumlu çalışmama ve ücret tahsili sorunlarının olduğu tespit edilmiştir.

Ertuğrul ve Özdemir (2014) Önlisans ve lisans öğrencilerinin Muhasebe derslerine karşı tutumlarını tespit etmeye yönelik yapmış oldukları araştırmalarını 821 öğrenci üzerinden

R&S

yürütmüşlerdir. Veri toplama yöntemi olarak anket veri toplama yöntemi tercih etmiş ve elde edilen verileri SPSS 15 programı aracılığı ile analiz etmişlerdir. Araştırma sonucunda öğrencilerin Muhasebe derslerine karşı olan tutumlarının olumsuzya yakın olduğunu tespit etmişlerdir.

Varıcı ve Bulut (2015) çalışmalarında Muhasebe derslerine yönelik öğrencilerin endişe ve tutumları arasındaki ilişkiyi tespit etmeyi amaçlamışlardır. Çalışmada endişe ve tutum arasında ters yönlü bir ilişki tespit etmişlerdir. Ayrıca kadınların daha karamsar ve ders çalışma, sınav kaygısı konularında erkeklere göre daha endişeli olduklarını tespit etmişlerdir.

Aydemir'in (2015) Muhasebe meslek mensuplarının sorunları ve beklentilerini araştırdığı çalışmasında 428 adet anket değerlendirmeye alınmıştır. SPSS programı kullanılarak analiz edilen veriler 'iş yükünün ağır olması', 'bazı meslek mensuplarının çok ucuza defter tutması', 'mükelleflerin ücretlerini ödememeleri veya düzensiz ödemeleri', 'mesleki yeterlilik ve sorumluluklara karşın muhasebe meslek mensuplarının kazancının düşük olması' ifadelerinin Muhasebe meslek mensuplarının sırası ile en önemli sorunlarını ifade ettiğini ortaya koymuştur.

Tepeli ve Kayıhan (2015) çalışmalarında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İşletme bölümü lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin muhasebe mesleğine bakış açılarını değerlendirmişlerdir. Anket yöntemini kullandıkları çalışmalarında öğrencilerin genel olarak muhasebe mesleğine yönelmedikleri sonucuna ulaşmışlardır. Bunun Muhasebe derslerinin zorluğundan kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Duman vd. (2015) çalışmalarında muhasebe eğitiminde öğrencilerin başarısını etkileyen faktörleri belirlemek ve öğrencilerdeki kaygı düzeyini ölçmeyi amaçlamışlardır. Anket yöntemini kullandıkları çalışmalarında öğrencilerin yüksek ve orta derecede kaygı taşıdıklarını ancak bu kaygının muhasebe eğitiminden kaynaklanmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Franco ve Roach (2017) çalışmalarında İngilizceyi ikinci dil olarak kullanan işletme bölümü öğrencileri arasındaki muhasebe kaygısı ile ilgili faktörleri belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışma sonucunda İngilizce yeterlilik düzeyi ile muhasebe kaygısı arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

ARAŞTIRMANIN KONUSU, YÖNTEMİ VE HİPOTEZLERİ

Bu bölümde araştırmanın konusu, araştırmanın sınırlılıkları, varsayımları, araştırma yöntemi ve araştırmanın hipotezi ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırmanın Konusu, Sınırlılıkları ve Varsayımları

Muhasebe dersi alan öğrenciler ile SMMM bürolarında çalışan ancak henüz mesleki yeterlilik belgesi almamış çalışanların Muhasebe mesleğine yönelik kaygılarını ölçmek araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

Çalışma ulaşım, maliyet ve zaman kısıtları sebepleriyle Adıyaman ili ile sınırlı tutulmuştur. Çalışma, Adıyaman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulunda Muhasebe dersi alan öğrenciler ile Adıyaman'da faaliyet gösteren SMMM bürolarında henüz mesleki yeterlilik belgesi almamış çalışanlar üzerinden yürütülmüştür.

Anketi doldurması istenen öğrenci ve belgesiz çalışanların, soruları objektif ve doğru bir şekilde doldurdukları varsayılmıştır. Katılımcıların sorulara verdikleri cevapların doğruluk derecesi elde edilen verilerin güvenilirliğini sınırlayan tek faktördür.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak kapalı uçlu önermelerden oluşan 5'li likert tipine uygun hazırlanmış anket yöntemi kullanılmıştır. Anketin birinci bölümü katılımcının cinsiyetini, yaşını, sınıf düzeyini, öğrenim türünü, bölümünü, Ortaöğretimde Muhasebe eğitimi alıp almadığını ve aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanların olup olmadığını tespit

etmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Anketin ikinci bölümü ise 5'li likert tipine uygun hazırlanmış olan anket önermelerinden oluşmaktadır.

Adıyaman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi; İşletme, İktisat ve Kamu Yönetimi Lisans Bölümlerinde öğrenim gören 1.348 öğrencinin 256'sına ve Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu; Vergi ve Muhasebe Uygulamaları, İşletme Önlisans Programında öğrenim gören 972 öğrencinin 140'ına anket uygulanmıştır. SMMM bürolarında çalışan ancak mesleki belgeye sahip olamayan 245 büro çalışanın ise 46'sına anket uygulanmıştır. Toplamda 402 kişiye anket uygulanmıştır. Toplanan veriler SPSS 22 programı ile analiz edilmiştir. Analiz kapsamında, Frekans Analizi, Bağımsız T testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır.

Araştırmanın Hipotezleri

- H1: Bölüm faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir.
H2: Cinsiyet faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir.
H3: Yaş faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir.
H4: Sınıf düzeyine göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir.
H5: Öğrenim türü faktörüne göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir.
H6: Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler alma durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir.
H7: Aile içerisinde veya yakın akrabalar çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanlar olması durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygı boyutu farklılık göstermektedir.

ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ YAPILAN ANALİZ VE DEĞERLENDİRMELER

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin güvenilirlik analizi ile katılımcılar tarafından sorulara verilen cevapların analiz ve değerlendirilmesi yapılmıştır.

Güvenirlik Analizi

Tablo 1'de anketin Cronbach's Alpha katsayısına yer verilmiştir. Anket 0.92 Cronbach's Alpha katsayısı ile yüksek güvenilirliktedir.

Tablo 1. Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayısı

MADDE SAYISI	CRONBACH'S ALPHA GÜVENİRLİLİK KATSAYISI
16	0.92

Demografik Özellikler

Tablo 2'de anket uygulamasına katılan öğrencilerin ve belgesiz çalışanların demografik özellikleri gösterilmektedir. Yapılan analizler sonucunda ortaya çıkan veriler sayı (n) ve yüzde (%) ile ifade edilmiştir.

Tablo 2. Demografik Özellikler

		N	%
ÖĞRENİM GÖRÜLEN KURUM	FAKÜLTE	226	56
	MYO	130	32
	BELGESİZ ÇALIŞMA	46	12
BÖLÜM	İŞLETME LİSANS	102	26
	İKTİSAT LİSANS	72	18
	KAMU YÖNETİMİ LİSANS	82	21
	VERGİ VE MUHASEBE UYG. ÖNLİSANS	81	20
	İŞLETME ÖNLİSANS	53	13
SINIF	1	115	29
	2	96	24
	3	57	14
	4	88	22
	BELGESİZ ÇALIŞMA	46	11
CİNSİYET DURUMU	ERKEK	173	43
	KADIN	229	57
YAŞ DURUMU	18-20	106	26
	21-23	212	53
	24-26	45	11
	27-29	19	5
	30-32	12	3
	33+	8	2
ÖĞRENİM TÜRÜ DURUMU	NORMAL	234	58
	İKİNCİ ÖĞRETİM	168	42
ORTA ÖĞRETİMDE MUHASEBE	ALANLAR	86	21
	ALMAYANLAR	316	79
YAKIN ÇEVREDE MUHASEBE MESLEĞİ YAPAN	VAR OLANLAR	150	37
	OLMAYANLAR	252	63

Mesleki Kaygıya Yönelik Anket Önermelerinin Frekans Analizi

Tablo 3'te mesleki kaygıya yönelik önermeler içeren anket formunun madde ve faktör ortalamaları gösterilmiştir.

Tablo 3. Anket Önermeleri Frekans Analizi

	ANKET ÖNERMELERİ	A.O	S.S	F.O
MESLEKİ KAYGIYA YÖNELİK DÜŞÜNCELERİN	Bilgilerimi mükelleflere aktaramamaktan kaygılanırım	2.91	1.81	
	Mükelleflerin mesleki bilgimi yetersiz bulmasından kaygılanırım	3.22	1.21	
	Mükelleflerin bilemeyeceğim bir soruyu sorduğunda panik yaşamaktan kaygılanırım	3.23	1.23	
	Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanırım	3.18	1.21	
	Muhasebecilik mesleğimden elde edeceğim gelirin standart bir yaşam için yeterli olamayacağımdan kaygılanırım	2.91	1.28	2.97
	Muhasebecilik mesleğimden elde edeceğim gelir ile ailemin ihtiyaçlarını karşılayamamaktan kaygılanırım	2.93	1.31	
	Toplumda Muhasebe mesleğine yönelik saygının azalmasından kaygılanırım	2.92	1.27	

Muhasebe mesleğinde kendimi geliştireceğim olanakları bulamamaktan kaygılanırım	2.93	1.27
Mükelleflerden saygı görememekten kaygılanırım	2.77	1.28
Mükelleflerle empati kuramamaktan kaygılanırım	2.79	1.32
Meslektaşlarının alan bilgimi yetersiz bulmasından kaygılanırım	3.00	1.27
Öğrendiğim bilgi ve becerilerin bana yeterli olacağını düşünerek kendimi yenileyememekten kaygılanırım	2.91	1.30
Meslektaşlarının alan bilgimi yetersiz bulmasından kaygılanırım	3.05	1.30
Öğrendiğim bilgi ve becerilerin bana yeterli olacağını düşünerek kendimi yenileyememekten kaygılanırım	2.89	1.26
Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlik ruhsatı aldıktan sonra herhangi bir yerde iş bulamamaktan kaygılanırım	2.90	1.40
Muhasebe mesleğini seçtiğimden dolayı pişman olmaktan kaygılanırım	2.97	1.35
A.O: Aritmetik Ortalama	S.S: Standart Sapma	F.O: Faktör Ortalaması

Önermeler içerisinde ortalaması en yüksek olan önerme, 3.23 ortalama ile 'Mükelleflerin bilemeyeceğim bir soruyu sorduğunda panik yaşamaktan kaygılanırım' (Önerme Y1) önermesidir. Ortalaması en yüksek ikinci önerme ise 3.22 ortalama ile 'Mükelleflerin mesleki bilgimi yetersiz bulmasından kaygılanırım' (Önerme Y2) önermesidir. Ortalaması en yüksek üçüncü önerme ise 3.18 ortalama ile 'Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanırım' (Önerme Y3) önermesidir.

Ortalaması en düşük önerme, 2.77 ortalama ile 'Mükelleflerden saygı görememekten kaygılanırım'(Önerme D1) önermesidir. Ortalaması en düşük ikinci önerme ise 2.79 ortalama ile 'Mükelleflerle empati kuramamaktan kaygılanırım'(Önerme D2) önermesidir. Ortalaması en düşük üçüncü önerme ise 2.89 ortalama ile 'Öğrendiğim bilgi becerilerin bana yeterli olacağını düşünerek kendimi yenileyememekten kaygılanırım' (Önerme D3) önermesidir.

Tablo 4. Ortalaması En Yüksek Üç Önermenin Frekans Analizi

	ÖNERME Y1		ÖNERME Y2		ÖNERME Y3	
	n	%	n	%	n	%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	46	11	40	10	43	11
KATILMIYORUM	73	18	81	20	85	21
KARARSIZIM	85	21	89	22	87	22
KATILIYORUM	139	35	134	33	132	32
KESİNLİLKE KATILIYORUM	59	15	58	14	55	14
TOPLAM	402	100	402	100	402	100

Tablo 4'te aritmetik ortalaması en yüksek üç önermenin genel dağılımları gösterilmiştir. Ankete cevap verenlerin %49.25'ini temsil eden 198 katılımcı 'Mükelleflerin Bilemeyeceğim Bir Soruyu Sorduğunda Panik Yaşamaktan Kaygılanırım' önermesine katılmıştır. Hayatlarının ilerleyen dönemlerinde gerekli yeterlilikleri yerine getirerek bu mesleği icra etme yetkisine sahip olacak bireyler bilmedikleri bir konuda gelecek bir soruyu bilemeyeşlerinin kedilerinde kaygıya neden olduğunu belirtmişlerdir.

Ankete cevap verenlerin %47.76'sını temsil eden 192 katılımcı 'Mükelleflerin Mesleki Bilgimi Yetersiz Bulmasından Kaygılanırım' önermesine katılmıştır. Bu önermeye katılan bireylerin Muhasebe mesleğine yönelik kaygıları yüksektir.

Ankete cevap verenlerin %46.52'sini temsil eden 187 katılımcı 'Muhasebe Süreçlerini Organize Edememekten Kaygılanırım' önermesine katılmıştır. Muhasebe mesleği dinamik, hareketli bir meslek olmasının yanı sıra iş yoğunluğu içerisinde doğru zamanda doğru işler yapabilmek amacıyla iyi bir şekilde organize olmayı gerektiren bir meslektir. Katılımcıların bu önermeye

katılıyorum yönünde cevap vermeleri mesleğe gösterdikleri önemi göstermekte bu önem ise baskıya neden olmakta ve kaygı oluşmaktadır. Bu önermeye katılan bireylerin Muhasebe mesleğinin yönelik kaygı düzeyleri yüksektir.

Tablo 5. Ortalaması En Yüksek Üç Önermenin Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

ÖNERMELER	DEĞİŞKENLER	ÖNERME Y1		ÖNERME Y2		ÖNERME Y3	
		N	%	n	%	n	%
ÖĞRENİM GÖRÜLEN KURUM	FAKÜLTE	117	52	109	48	103	46
	MYO	50	38	56	43	54	42
	BELGESİZ ÇALIŞMA	31	67	27	59	30	65
CİNSİYET DURUMU	ERKEK	80	46	76	44	73	42
	KADIN	118	52	116	51	114	50
YAŞ DURUMU	18-20	58	55	57	54	52	49
	21-23	107	50	97	46	96	45
	24-26	14	31	20	44	15	33
	27-29	8	42	8	42	11	58
	30-32	6	50	6	50	9	75
	33+	5	62	4	50	4	50
ÖĞRENİM TÜRÜ DURUMU	NORMAL	121	52	107	46	117	50
	İKİNCİ ÖĞRETİM	77	46	85	51	70	42
ORTA ÖĞRETİMDE MUHASEBE	ALANLAR	55	64	37	43	31	36
	ALMAYANLAR	143	45	155	49	156	49
YAKIN ÇEVREDE MUHASEBE MESLEĞİ YAPAN	VAR OLANLAR	77	51	73	49	71	47
	OLMAYANLAR	121	48	119	47	116	46

Tablo 5'te aritmetik ortalaması en yüksek üç önermenin çeşitli değişkenlere göre dağılımları gösterilmiştir. Belgesiz çalışanların Muhasebe konusunda bilemedikleri bir soru ile karşılaştıklarında panik yaşamaktan kaygılanma düzeyleri diğer grup katılımcılara göre daha yüksektir. Kadın katılımcıların Muhasebe konusunda bilemedikleri bir soru ile karşılaştıklarında kaygılanma düzeyleri Erkek katılımcılara göre daha yüksektir. 33 yaş ve üstü belgesiz çalışanlar Muhasebe konusunda bilemedikleri bir soru ile karşılaştıklarında panik yaşamaktan kaygılanma düzeyleri diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir. Normal öğretim türü katılımcıların Muhasebe konusunda bilemedikleri bir soru ile karşılaştıklarında panik yaşamaktan kaygılanma düzeyleri ikinci öğretim türü katılımcılara göre daha yüksektir. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcıların Muhasebe konusunda bilemedikleri bir soru ile karşılaştıklarında panik yaşamaktan kaygılanma düzeyleri Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcılara göre daha yüksektir. Yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcıların Muhasebe konusunda bilemedikleri bir soru ile karşılaştıklarında panik yaşamaktan kaygılanma düzeyleri yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı katılımcılara göre daha yüksektir.

Muhasebe konularında bilgilerinin yetersiz bulunmasından en fazla kaygılanan grup belgesiz çalışanlardır. Kadın katılımcıların Muhasebe konularında bilgilerinin yetersiz bulunmasından dolayı kaygılanmaya düzeyleri Erkek katılımcılara göre daha yüksektir. 18-20 yaş grubunun Muhasebe konularında bilgilerinin yetersiz bulunmasından dolayı kaygılanmaya düzeyleri diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir. Bu grubu %50 katılım ile takip eden 30-32 ve 33 yaş ve üzeri yaş gruplarının da bilgilerinin yetersiz bulunmasından dolayı kaygı düzeyleri yüksektir. İkinci öğretim türü katılımcıların Muhasebe konularında bilgilerinin yetersiz bulunmasından dolayı kaygılanmaya düzeyleri normal öğretim katılımcılara göre daha yüksektir. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcıların Muhasebe konularında bilgilerinin yetersiz bulunmasından dolayı kaygılanmaya düzeyleri Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcılara göre daha yüksektir. Yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcıların Muhasebe konularında bilgilerinin yetersiz bulunmasından dolayı kaygılanmaya

düzeylerin yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı katılımcılara göre daha yüksektir.

Belgesiz çalışanların Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanma düzeyleri öğrencilere göre daha yüksektir. Kadın katılımcıların Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanma düzeyleri Erkek katılımcılara göre daha yüksektir. 30-32 yaş grubu katılımcıların Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanma düzeyleri diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir. Bu yaş grubunu takip eden 27-29 yaş ve 33 yaş ve üzeri yaş gruplarının da Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanma düzeyleri yüksektir. Normal öğretim türü katılımcıların Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanma düzeyleri ikinci öğretim katılımcılara göre daha yüksektir. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış katılımcıların Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanma düzeyleri Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış katılımcılara göre daha yüksektir. Yakın çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunduğu katılımcıların Muhasebe süreçlerini organize edememekten kaygılanma düzeyleri yakın çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşanın bulunmadığı katılımcılara göre yüksektir.

Tablo 6. Ortalaması En Düşük Üç Önermenin Frekans Analizi

	ÖNERME D1		ÖNERME D2		ÖNERME D3	
	n	%	n	%	n	%
KESİNLİKLE KATILMIYORUM	77	19	76	18	65	16
KATILMIYORUM	115	29	124	31	114	28
KARARSIZIM	69	17	53	13	69	17
KATILYORUM	102	25	104	26	100	25
KESİNLİKLE KATILYORUM	39	10	45	11	54	13
TOPLAM	402	100	402	100	402	100

Tablo 6'da aritmetik ortalaması en düşük üç önermesinin genel dağılımları gösterilmiştir. Ankete cevap verenlerin %47.76'sın temsil eden 192 katılımcı 'Mükelleflerden Saygı Görememekten Kaygılanırım' önermesine katılmamıştır. Bu önermeye katılmayan bireyler Muhasebe mesleğine yönelik kaygısı düşük olan bireylerdir.

Ankete cevap verenlerin %48.75'ini temsil eden 200 katılımcı 'Mükelleflerle Empati Kuramamaktan Kaygılanırım' önermesine katılmamıştır. Bu önermeye katılmayan bireylerin Muhasebe mesleğine yönelik kaygı düzeyleri düşüktür.

Ankete cevap verenlerin %44.53'ünü temsil eden 179 katılımcı 'Öğrendiğim Bilgi ve Becerilerin Bana Yeterli Olacağını Düşünerek Kendimi Yenileyememekten Kaygılanırım' önermesine katılmamıştır. Mesleğin gerekliliklerini bilen, bilgi ve birikimlerine güvenen katılımcılar kendilerini yenileyememek kaygısı taşımamaktadırlar. Ayrıca bu önermeye katılmayan bireyler Muhasebe mesleğine yönelik kaygısı düşük olan bireylerdir.

Tablo 7. Ortalaması En Düşük Üç Önermenin Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımı

ÖNERMELER	DEĞİŞKENLER	ÖNERME D1		ÖNERME D2		ÖNERME D3	
		n	%	n	%	n	%
ÖĞRENİM GÖRÜLEN KURUM	FAKÜLTE	107	47	109	48	102	45
	MYO	70	54	72	55	63	48
	BELGESİZ ÇALIŞMA	15	33	19	41	14	30
CİNSİYET DURUMU	ERKEK	77	45	82	47	78	45
	KADIN	115	50	118	52	101	44
YAŞ DURUMU	18-20	49	46	50	47	40	38
	21-23	104	49	208	98	101	48
	24-26	21	47	21	46	21	47
	27-29	9	47	9	47	11	58
	30-32	5	42	7	58	3	25

	33+	4	50	5	63	3	38
ÖĞRENİM TÜRÜ	NORMAL	108	46	115	49	101	43
DURUMU	İKİNCİ ÖĞRETİM	84	50	85	51	78	46
ORTA ÖĞRETİMDE	ALANLAR	45	52	49	57	38	44
MUHASEBE	ALMAYANLAR	147	47	151	48	141	45
YAKIN ÇEVREDE	VAR OLANLAR	78	52	78	52	72	48
MUHASEBE							
MESLEĞİ YAPAN	OLMAYANLAR	114	45	122	48	107	42

Tablo 7’de aritmetik ortalaması en düşük üç önermenin çeşitli değişkenlere göre dağılımları gösterilmiştir. Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin mükelleflerden saygı görmeme kaygı düzeyleri diğer grup katılımcılara göre düşüktür. Kadınların saygı görmemekten dolayı kaygılanma düzeyleri Erkekler göre daha düşüktür. 33 yaş ve üzeri katılımcıların mükelleflerden saygı görmeme kaygı düzeyleri diğer yaş gruplarına göre daha düşüktür. İkinci öğretim katılımcıların mükelleflerden saygı görmeme kaygı düzeyleri normal öğretim katılımcılara göre daha düşüktür. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcıların mükelleflerden saygı görmeme kaygı düzeyleri Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcılara göre daha az düşüktür. Yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşmanın bulunduğu katılımcıların mükelleflerden saygı görmeme kaygı düzeyi yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşmanın bulunmadığı katılımcılara göre düşüktür.

Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin mükellefler ile empati kuramama kaygı düzeyleri diğer grup katılımcılara göre daha düşüktür. 21-23 yaş grubu katılımcıların mükellefler ile empati kuramama kaygı düzeyleri diğer yaş grubu katılımcılara göre daha düşüktür. İkinci öğretim katılımcıların mükellefler ile empati kuramama Kaygı düzeyleri normal öğretim katılımcılara göre daha düşüktür. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış olan katılımcıların mükellefler ile empati kuramama kaygı düzeyleri Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcılara göre daha düşüktür. Yakın çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşmanın bulunduğu katılımcıların mükellefler ile empati kuramama kaygı düzeyleri yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşmanın bulunmadığı katılımcılara göre daha düşüktür.

Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin bilgi ve becerilerini yenileyememe kaygı düzeyleri diğer grup katılımcılara göre daha düşüktür. Erkek katılımcıların bilgi ve becerilerini yenileyememe kaygı düzeyleri Kadın katılımcılara göre daha düşüktür. 27-29 yaş grubu katılımcıların bilgi ve becerilerini yenileyememe kaygı düzeyleri diğer yaş grubu katılımcılara göre daha düşüktür. İkinci öğretim katılımcıların bilgi ve becerilerini yenileyememe kaygı düzeyleri normal öğretim katılımcılara göre daha düşüktür. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almış katılımcılar ile Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan katılımcıların bilgi ve becerilerini yenileyememe kaygı düzeyleri birbirine çok yakın ve düşüktür. Yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşmanın bulunduğu katılımcıların bilgi ve becerilerini yenileyememe kaygı düzeyleri yakın akraba çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşmanın bulunmadığı katılımcılara göre daha düşüktür.

Çalışmanın kaygı ile ilgili önermeler içeren en düşük üç ve en yüksek üç önermesinin çeşitli değişkenlere göre analiz edilmesi sonucu elde ettiğimiz sonuçlar belgesiz çalışanların mesleğe yönelik kaygı düzeyinin öğrencilere göre daha yüksek olduğunu göstermemiştir. Ayrıca Kadın katılımcıların, 33 yaş ve üzeri yaş grubunun, normal öğretim katılımcıların, Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan ve yakın çevresinde Muhasebe mesleği ile uğraşmanın bulunmadığı katılımcıların Muhasebe mesleğine yönelik kaygı düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Değişkenler Arası Karşılaştırma Analizleri ve Hipotezlerin Değerlendirilmesi

Değişkenler ve faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olup olmadığını analiz etmek için Bağımsız T Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Tek Yönlü Varyans

Analizi sonucunda anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilen gruplar Tukey ve Bonferroni testleri ile incelenmiştir.

Tablo 8. Bağımsız T Testi Analiz Sonuçları

BOYUTLAR		N	A.O	S.S	t	p
CİNSİYET	KADIN	229	3,00	0,82	1,00	0,32
	ERKEK	173	2,92	0,89		
ÖĞRENİM TÜRÜ	NORMAL ÖĞRETİM	234	3,03	0,85	-0,01	0,06
	İKİNCİ ÖĞRETİM	168	2,88	0,85		
ORTAÖĞRETİMDE MUHASEBE TÜRÜ DERSLERİ	ALANLAR	86	2,80	0,87	-2,16	0,03
	ALMAYANLAR	16	3,02	0,84		
YAKIN ÇEVREDE MUHASEBE MESLEĞİ YAPAN	VAR OLANLAR	252	3,21	0,72	-0,82	0,41
	OLMAYANLAR	150	2,92	0,90		

Tablo 8’de Bağımsız T Testi analiz sonuçları gösterilmiştir. Analiz sonuçlarına göre hipotezlerin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Yükseköğretim kurumlarına yerleştirilme sırasında adayın tercihi önemlidir. En çok tercih edilen bölüme yerleşme öğrencinin istediği bölüme seveerek devam etmesini sağlarken o bölümle ilgili kaygılarının da azalmasına neden olacağı beklenebilir. Bu durum öğrencinin başarı düzeyinin de artmasına olumlu katkı verecektir. Yapılan bir araştırmada, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre muhasebe bölümünde öğrenim görmekten daha çok memnun olduklarını ortaya koymuştur (Özcan vd., 2009:177). Bu veriden hareketle, öğrencilerin cinsiyeti ile kaygı arasında anlamlı bir ilişkinin olması beklenebilir. Ancak yapılan bu çalışmadan elde edilen bulgular göre Cinsiyet değişkeni ile kaygı boyutu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. ($p=0,32>0,05$). H_2 Kabul edilememiştir.

Öğrenim türü ile kaygı boyutu arasında farklılık tespit edilmemiştir. ($p=0,06>0,05$). H_5 Kabul edilmemiştir.

- Ortaöğretimde muhasebe türü dersler alıp almama durumu ile kaygı boyutu arasında farklılık tespit edilmiştir ($p=0,03<0,05$). Farklılığın kaynağına baktığımızda orta öğretimde muhasebe dersi almamış katılımcıların (A.O=3,02) ortaöğretimde muhasebe mesleği almış katılımcılara (A.O=2,80) göre muhasebe mesleğine yönelik kaygıları daha fazladır. H_6 Kabul edilmiştir.
- Aile içerisinde veya yakın akraba çevresinde muhasebe mesleği ile uğraşanlar olup olmama durumu ile kaygı boyutu arasında farklılık tespit edilmemiştir ($p=0,41>0,05$). H_7 Kabul edilmemiştir.

Tablo 9. Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

		n	A.O	S.S	t	p
BÖLÜM	İŞLETME LİSANS BÖLÜMÜ	102	3,05	0,87	0,38	0,89
	İKTİSAT LİSANS BÖLÜMÜ	72	2,89	0,79		
	KAMU YÖNETİMİ LİSANS BÖLÜMÜ	82	3,02	0,76		
	DİĞER LİSANS BÖLÜMLERİ	6	2,90	0,82		
	VERGİ VE MUHASEBE UYGULAMALARI ÖN LİSANS	81	2,93	0,89		
	PAZARLAMA VE REKLAMCILIK BÖLÜMÜ ÖN LİSANS	6	3,05	1,22		
	İŞLETME ÖNLİSANS PROGRAMI	53	2,90	0,95		
YAŞ	18-20	106	3,09	0,85		
	21-23	212	2,93	0,80		

	24-26	45	2,85	0,81	1,18	0,32
	27-29	19	2,79	1,22		
	30-32	12	3,22	0,84		
	33+	8	2,99	1,17		
SINIF DURUMU	1.SINIF	115	2,88	0,85	2,55	0,04
	2.SINIF	96	3,07	0,90		
	3.SINIF	57	2,83	0,61		
	4.SINIF	88	2,91	0,84		
	BELGESİZ ÇALIŞAN	46	3,26	0,93		

- Tablo 9'da Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları gösterilmiştir. Analiz sonuçlarına göre hipotezlerin değerlendirilmesi yapılmıştır.
- Bölüm değişkeni ile kaygı boyutu arasında farklılık tespit edilmemiştir. ($p=0,89>0,05$). H_1 Kabul edilmemiştir.
- Yaş düzeyi ile kaygı boyutu arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. ($p=0,32>0,05$). H_3 Kabul edilmemiştir.
- Sınıf düzeyi ile kaygı boyutu arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. ($p=0,04<0,05$).

Hangi gruplar arasında sınıf düzeyine göre farklılıklar olduğunu belirlemek amacıyla Tukey ve Bonferroni testlerinden yararlanılmıştır. Buna göre belgesiz çalışanların kaygı boyutu ($A.O=3,26$) diğer sınıflara göre daha fazladır. Çalışmanın önceki bölümlerinde Muhasebe mesleğine yönelik kaygı düzeyi en fazla olan grubun belgesiz çalışanlar olduğunu belirtmiştik. Anketin kaygı boyutuna uygulanan One-Way Anova Testi sonuçları da Muhasebe mesleğine yönelik kaygısı en fazla olan grubun belgesiz çalışanlar olduğunu göstermekte ve tespitimizi doğrulamaktadır. H_4 Kabul edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgular öğrenci veya belgesiz çalışanların Muhasebe mesleğine yönelik kaygısının cinsiyet, yaş, bölüm, öğrenim türü değişkenlerinden ve yakın çevrede Muhasebe mesleği ile uğraşan varlığı durumundan etkilenmediğini; sınıf değişkeni ve ortaöğretimde Muhasebe türü dersler alma durumundan ise etkilediğini ortaya koymuştur. Sınıf değişkeni içerisinde Muhasebe mesleğine yönelik kaygısı en fazla olanlar belgesiz çalışan olarak isimlendirdiğimiz, Muhasebe bürolarında çalışan, mesleki yeterlilik belgesine sahip olmayan çalışanlardır. Bu beklenenin tersi bir sonuçtur. Bir mesleğin içerisinde olanlarda o işin gerekliliklerini bilmenin o mesleğe yönelik kaygıyı azaltacağı düşünülse de Muhasebe mesleğine yönelik kaygı durumunda bu durumun tersi bir sonuç ortaya çıkmıştır. Muhasebe mesleğinin dinamik ve hareketli yapısı ve yanında çalışılan Mali Müşavirin maruz kaldığı mesleki sorunlar belgesiz çalışanları böyle bir kaygıya yöneltmiş olabilir. Öğrenciler içerisinde ise araştırmanın ilgili bölümlerinde öğrenim göre ikinci sınıf öğrencileri Muhasebe mesleğine yönelik kaygısı en fazla olan gruptur. Ortaöğretimde Muhasebe türü dersler alma durumuna göre Muhasebe mesleğine yönelik kaygısı en fazla olan grup ortaöğretimde Muhasebe türü dersler almamış olan gruptur. Geçmişte Muhasebe türü dersler almış olmanın lisans eğitimi sırasında Muhasebe derslerine karşı olan olumsuz tutumları azaltması, almamış olmanın ise olumsuz tutumları arttırması sonucun bu şekilde çıkmasında etkili olmuş olabilir.

Bu bilgiler ışığında Muhasebe mesleğine yönelik kaygıyı azaltacak önerileri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Ölçüm aracı geliştirilebilir. Geliştirilecek bir ölçüm aracı ile öğrencilerin Muhasebe derslerine karşı kaygılarını arttıran faktörler ayrıntılı bir şekilde belirlenerek öğrencilerin Muhasebe derslerine karşı belirlenen kaygılarını azaltacak önlemler alınabilir.
2. Başta Mali müşavirler olmak üzere bu mesleğin zor olduğunu ve her geçen gün yeni sorumluluklar getirildiğinin sıklıkla ifade edilmesi başta bürolarda çalışanlar olmak üzere öğrencileri de korkuya ve endişeye sevk etmektedir.

3. Mali müşavirlerin artan sorumluluklarına karşılık bekledikleri ve umut ettikleri değerli görülme duygusunun tatmin edilmesi, belgeli meslek mensuplarını mutlu etmekle kalmayıp, toplumun bütün kesimlerinde ve bu mesleği tercih edebilecek bölüm mezunlarını da motive edecektir. Aynı şekilde bu sorunların çözülmesi belgesiz çalışanların da Muhasebe mesleğine yönelik kaygılarını azaltacaktır.

4. Muhasebe derslerinin bulunduğu bölümlerde ön hazırlık sınıfları oluşturularak Muhasebe derslerinin temel bilgileri bu sınıflarda öğrencilere aktarılabilir.

5. Özellikle İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültelerinin çok büyük bölümünde staj uygulaması bulunmamaktadır. Bu durum bütün branşlarda olduğu gibi Muhasebe alanında da mesleğe adım atabilecek öğrencilerin uygulamaya geç katılmalarına neden olmaktadır. CO.OP (Cooperative Education) uygulamaları yaygınlaştırılarak Üniversite ile İş dünyası arasındaki işbirliği artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aydemir, O. (2015). "Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentiler." Muhasebe ve Finansman Dergisi, (67).
- Chen, B. H. Hsu, M. S., & Chen, M. H. (2013). The Relationship Between Learning Attitude And Anxiety İn Accounting Classes: The Case Of Hospitality Management University Students İn Taiwan. Quality & Quantity, 47(5), 2815-2827.
- Duman, H. Apak, İ. Yücenürşen, M., ve Peker, A. A. (2015). Determining The Anxieties Of Accounting Education Students: A Sample Of Aksaray University. Procedia-Social And Behavioral Sciences, 174, 1834-1840.
- Dursun, S. ve Karagün, E. (2012). "Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi: Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma." Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (24).
- Ertuğrul. İ. ve Özdemir, S. (2014). "Muhasebe Dersi Alan Ön lisans ve Lisans Öğrencilerinin Derse Yönelik Tutumlarının Tespiti: Ege Bölgesinde Bir Uygulama." Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7 (1).
- Franco, A. & Roach, S. S. (2017). Factors That Determine Accounting Anxiety Among Users Of English As A Second Language Within An International MBA Program. International Journal Of Learning, Teaching And Educational Research, 16(1), 22-37.
- Gökgöz, Ö. G. A. ve Zeytin, Ö. G. M. (2012). "Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar Ve Beklentileri: Bilecik ve Yalova İlleri Uygulaması." Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17(1).
- Malgwi, C. A. (2004). Determinants of Accounting Anxiety İn Business Students. Journal Of College Teaching & Learning (TLC), 1(2).
- Özcan, İ., Ünal, G.F. ve Helhel, Y. (2009). Muhasebe Programı Öğrencilerinin Cinsiyet ve Öğretim Durumunun Muhasebe Mesleğine Yönelik Tutumları ile İlişkilendirilmesi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, (41), 170-181.
- Paça, M. ve Karavardar, A. (2019). "Muhasebe Dersine İlişkin Algı ve Kaygı: Giresun Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerinde Bir İnceleme." Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 10(1).
- Tepeli, Y. ve Kayıhan, B. (2015). Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Mesleğine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Örneği. Yönetim Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 13 (3) , 138-156.

Varıcı, İ. ve Bulut, E. (2015). "Muhasebe Dersine Yönelik Endişeler ve Tutumlar: Samsun Ondokuzmayıs Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği." Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19(3).